

הלכות מלכים

פרק אסד עשר

א הפלך המשים עתיד לצמוד ולתפוזר מלכות דוד - לשונה: למקשלה הראשונה, ובונה המקדש ומשכן נדסי ישראלי. וחזרון כל-המקדשים גמירי קשהיו מקדם. מקריבין קרבנות, ועשין שמטין ויוקלותי קבל-פזנטה קאמורה בתורה.

שו"ת חיים שאל חלק א סימן צז

על הרמב"ם פ' י"א מה' מלכים. (א) דין א'. ולהחזיר ממלכת בית דוד ליושנה וכו' פירוש שיהיה מלך על כל ישראל ויהודה כמו שאמר הכתוב ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד. וכל זה כלל הרמב"ם באומר ממלכת בית דוד ליושנה.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יד עמוד ב

רבי יוחנן אמר: ירמיה לא הוה התם, שהלך להחזיר עשרת השבטים

14

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קי עמוד ב

משנה. עשרת השבטים אינן עתידין לחזור, שנאמר +דברים כ"ט+ וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה, מה היום הולך ואינו חוזר - אף הם הולכים ואינן חוזרים, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: כיום הזה מה יום מאפיל ומאיר - אף עשרת השבטים שאפילה להן, כך עתידה להאיר להם.

רש"י מסכת סנהדרין דף קי עמוד ב

עשרת השבטים - שהגלה סנחריב שנאמר (מלכים ב יח) וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי. אין עתידים לחזור - ממקום שגלו, והא דאמרינן בגמרא דירמיה החזירן - לא שהחזירן כולן - אלא מקצתם החזיר.

שנאמר וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה - שכך גזר להם הקדוש ברוך הוא - שכיון שעזובין את תורתו הוא מגלה אותן. 16

כיום הזה מה היום מאפיל - בבקר אפל ובצהרים מאיר, אי נמי: בערב אפל והולך, ולמחרתו מאיר, אף עשרת השבטים (אין) עתידין לחזור להיות להם חלק לעולם הבא, לא בבניהם ובני בניהם קאמר, אלא אותן שגלו עצמן אין להם חלק שרשעים גמורין הם, אבל בניהם ודורות הבאים זוכין ומזכין, מפי רבי. 17

וישליכם - משמע שיהו כולם גולים במקום אחד אל ארץ אחרת, והיינו עשרת השבטים שהגלם סנחריב והושיבם במקום אחד כדאמרינן (לעיל /סנהדרין/ צד, א) שהולכים למדינת אפריקי, אבל שני השבטים לא גלו למקום אחד אלא נתפזרו בכל הארצות, ועליהם הוא אומר אשרקה להם ואקבצם (זכריה י)..

18

{ובספר התקופה הגדולה כתב שיתכן שהרמב"ם סבר כשיטת רש"י בסנהדרין שחלק מעשרת השבטים חזרו}.

ובונה המקדש : עיין בשיעור הקודם, עיון מעמיק האם ביהמ"ק חייב להיבנות דוקא ע"י המשיח, שהרי נאמר בירושלמי שבית המקדש קודם למלכות בית דוד

140

ומקבץ נדחי ישראל:

זכריה פרק י

(ח) אשרקה להם ואקבצם פי פדיתים וכו' כמו רבו:

(ט) ואזרעם בעמים ובמרחקים וזכרוננו נחיו את פניהם ונשבו:

(י) ונשיבותים מארץ מצרים ומאשור אקבצם ואל ארץ גלעד ולבנון אביאם ול' א ימצא להם:

רש"י זכריה פרק י

ואקבצם - לעת הקץ לעתיד:

כי פדיתים - כשאפדם:

ורבו - בגולה כמו שרבו במצרים:

(ט) ואזרעם - תחלה בעמים כאדם הזורע סאה להכניס כמה כורין:

וחיו את בניהם - עם בניהם:

(י) ולבנון - זה ב"ה:

ולא ימצא להם - ולא יסופק להון

תלמוד בבלי מסכת חולין דף סג עמוד א

אמר רב יהודה: קאת - זו הקוק רחם - זו שרקק. א"ר יוחנן:

למה נקרא שמו רחם? כיון שבא רחם - באו רחמים לעולם. אמר

רב ביבי בר אביי: והוא דתיב אמדי ועביד שרקק, וגמירי, דאי

יתיב אארעא ושריק - אתא משיחא, שנאמר +זכריה י'+ אשרקה

להם ואקבצם;

רש"י

אמדי - על שום דבר.

ועביד שרקק - כשהוא מצפצף נשמע כאומר שרקק.

דאי יתיב אארעא - ואינו עומד אלא יושב ומצפצף סימן בשורה

הוא.

אארעא - שאין דרכו כן.

אם הבנים ימחה

ב) וידעתי בני ידעתי כי יוקשה לך קושיא גדולה על דברינו אם כן הוא שהבנין שנעשה בימינו בארץ הקדושה הוא סימן ואות

על הקץ שקרבה לבא ואתחלתא דגאולה ואך יתכן שרוב בוני הארץ

המה לדאבוננו מחללי שבתות ועוברי עברה ריל וכמעט אשר כגויי

הארץ המה בעוה"ד ואך יתכן שהבורא כל עולמים יעשה אתחלתא דגאולה

ואות וסימן על ידיהם הלא קייל מגלגלין זכות עיי זכאי. אהובי בני

קושייתך עצומה לכאורה אבל הסכת ושמע לדברי דע בני כי מי יעמוד

על מפעלות תמים דעים והנה זה אלקי עולם בורא הכל ומאתו כל אשר

נעשה בארץ ועקבו מחשבותיו מסב: סיבות וגלגולים וקושר נימא בנימא

עד שיתקיימו גורותיו לטסה בעולם התחתון הוא יודע ומכין למה בחר

דוקא באלו לעשות אתחלתא דגאולה ואות וסימן לסובה על ידיהם

ולרווחא דמילתא בא ואראך דוגמא גמרא מפורשת בחולין ד' ס"ג גבי

עופות טמאים דקאמר הגמרא רחם זו שרקק א"ר יוחנן למה נקרא שמה

רחם כיון שבא רחם באו רחמים לעולם (פרש"י רחמים מסר) אמר רב

ביבי בר אביי והוא דיתיב אמדי ועביד שרקק (פרש"י כשהוא מצפצף

נשמע כאומר שרקק) וגמירי דאיתיב אארעא ושריק א"י משיחא שנאמר

אשרקה להם ואקבצם עיריש ובוכרי י"ד פירש רש"י אשרקה להם כדרך

השורקים לסימן וא"ת לכו אליו הסועה בדרך ואקבצם לעת קץ לעתיד

עכ"ד ולפום ריהטא עמדתי משתומם כשעה חדא על דברי חז"ל בזה

דעפ"י דבריהם הבטיח הנביא דלעת קץ העתיד יתן לנו האות וסימן

דגאולה עיי עוף טמא וכן אמר הגמרא בפירוש גמירי דאי יתיב אארעא

אתי משיחא וכאומר דבא להם בקבלה דעוף זה יבשר לנו הבשורה דגאולה

וכפירוש רש"י שם בחולין דסימן בשורה הוא עיריש הרי דבשורה הגאולה

דלעתיד יהי עיי עופות טמאים ומה תאמר בני על זאת ותקשה גיכככה

קושיא לאלוקינו לכו יעשה כואת לבשר לנו את הבשורה היותר גדולה

שאנו מצפין אליה בכליון עינים ובכל את נפשינו עיי עופות טמאים

דוקא הלא יותר הי מן הראוי לעשות זאת עיי עופות טהורים לגלגל

זכוח כואת עיי זכאי וטהור ולא עיי טמא רק האמת הוא כאשר ככר

קב אה הבנים שנוחה (המשק)

אמר איוב ההקר אלוקי תמצא מי יחקר פגולותיו ומי יעמוד על דרכיו אלקים הבין דרכו למה דוקא עושה שליחתו בכריה זו ובהדי כבשי דרחמנא למה לך עכ"ם הראתיך לדעת בני דוגמא לנדון שלטנינו אשר מות הבין שאין נאדם להקשות קושיות כמו אלה על מעשה אלקינו כי גבהו דרכיו מדרכינו ולא מחשבותינו מחשבותינו והעיקר כי האמת עד לעצמו כי המה שלוחי דרחמנא ושותק ואל תקשה קושיא כאלקינו ודי לחכימא ברמיזא. ואם תרצה אראך ביותר מנואר דבוני הארץ האלה אשר הם בענין כרשעי ישראל חיו כי הם הם המבשרי דגאולה ועליהם רומז השי"ת דחולין הניל למבשרי הגאולה דרבינו הקדוש בספר הקדוש נועם גלימלך מכנה את רשעי ישראל בשם עופות טמאים וכתב עמי הקבלה דהנה העופות טמאים הנוצר בתורה נעין בכור שור בביק ותורת חיים בפי חלק דג"כ כתבו כן עמי הקבלה ויען שאני כותב כעת בלי ספרים במחציתי כי אני בגלות פה עיר הבידה וטמון בירכתי הבית במקום מוצנע איא לי לציין המקומות בספרים הנ"ל ועפ"י הענין מבואר בהדיא דחכמי השי"ת גילו לנו דסימן דגאולה יבא לנו ע"י עופות טמאים ורשעי ישראל המה העופות טמאים עמי הקבלה איכ הרי לך בני דכך באה בקבלה וכמו שאמרו בשי"ס גמירי ועל הקבלה אין להקשות מידי וכמו דאמרו בשי"ס הרבה פעמים אם קבלה נקבל ואין להקשות מידי והבן כי זה ברורא דמלחא ואקוה בני שינוח דעתך כזה וד"ל. ונאנכ אומר על מה דכפיד הגמרא דוקא דאי יתיב אארעא אתי משיחא דמרמו על מה שאמר במד"י שפות בפסוק ועלה מן הארץ שבוסן שישראל בירידה וחתונה הם עולים ראה מה כתיב ועלה מן הארץ אמר דוד כי שחה לעפר נגשינו דבקה לארץ בטנינו אותה שעה קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך עכ"י המדרש ועל זה מרמו השי"ת והוא דיתבי אארעא היינו דקרן ישראל נגדע ונשפל עד לארעא או אתי משיחא כן נראה לי.

אגרת האור שמח לקרן היסוד אחרי הצהרת בלפור

(הוציא בשנת 1917 ע"י יוסף קאהן)

הנה סאו הכיר האהר אברהם אבינו את בוראן, היה קושר כל תקותו והבטחתו בהנחילו את ארץ הקדושה לבניו, והלך לה לארצה ולרחבה ונטע אשף (בראשית כ"א), ואחריו יצחק זרע בה חפר בארות מים (שם כ"ז), וכן יעקב בנה בית (שם ל"ג), וכל פסגת הקותם היתה כי בנייהם ישבו בארץ הכוריה. — ומיום מתן תורתנו הקדושה לא פסקה הנבואה מצוות על ישוב הארץ, ואין דך פרשה שכתורה שלא נזכרת בה ארץ-ישראל, ואף במצוות של חובת הגוף נאמר: "כי יביאך, כי תבוא" — עשה מצוה כדי שתבוא אל הארץ, ואף במצוות מושכלות ונוהגות בכל מקום וככל זמן, כמו כיבוד אב ואם נאמר: "למען יאריכון ימך על הארצה" וגו' (שמות כ').

והקפיד השם יתברך על כבוד הארץ יותר סעל כבודו, כביכול עד שכשעשית העגל, אחרי שזבם, מחל להם השירה, וינחם על הרעה אשר דבר לעשות" (שמות ל"ב). ועל הוציאת דבת הארץ ויבאסו בארץ חסדה — נשבע ד' ולא ינחם, כמו שנאמר: "אל תעלו כי אין ה' בקרבכם" (כסדר יוד).

ומיום שנבחרו ציון וירושלים — דוד בתלהותיו ישעיה בחיזיונותיו ירביה בהוכחותיו ויחזקאל במשלויו לא פסקו מלהפליג במצוות ישוב הארץ ולהשתתף נפשם בהרדת הקודש אשר בתוככי ירושלים. ואמר הנביא: "הציוני דך ציונים וגו', שוכי אל עירך אלה וגו'; אכרים ונסעו בעד" וגו' (ירמיה לא). ודינאל, ואחריו אנשי כנסת הגדולה שמו לחוק לכל ישראל להתפלל תלת זמנין ביום (דניאל ו) ברכות ל"א ו"ג). על כי ירחם ה' עמו וישיב שכות ציון וירושלים, וכן בברכת מוונות בכל עת להתפלל על הארץ וירושלים.

אולם זה כמאה הזאת זרחו קוי אור עיי גדולי המעש כמו מונטיפיורי וכיו"ב בהתעוררות רבה וסחרבנים ר' צבי הירש ממאהרן ור' אליהו סגרידיין, לכנות ולשכלל ירושלים ולהסיר שומכיהה כמעט עד כי נחרב הרבר עיי הנלהבים, ורכבים הרכה קסדו סנגו, ואף אותם שהיה כלבם לקרב את הדבר שמו יד לפה מפני כי הרדו מהנלהבים שלא יגרשוו סמאה זמנה שבועות שהשביע

לכנות ירושלים (כתובות ק"א. ושיהיש רבה כ' פסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים) ומצאנו רב יהודה גדול-חסידו האמוראים אשר דבריו היה בכלל השבועה שאיש פרמי לא יעלה סבכל לארץ-ישראל (כתובות ש"ס). והיתה חביבה עליו ארץ-ישראל עד כי גם בנפח הברכה רצה להזכיר שבה ארץ-ישראל (ברכות ס"ג). ואולי מפני זה כי לפי דבריו לא היה יכול לראות את הארץ, לכן אין פה בסלוי, ולכן אמרו: בר סיניא דרב יהודה דחביבא ליה ארץ-ישראל (ברכות ש"ס) ואולי משום זה אמרו שאני עולא דחביב ליה רב יהודה (חולין צ"ד), משום דעולא, נחיתא קרו ליה (ירושלמי סוף כלאים), דהה נחיתו סליק לארעא דישאלה, והיה חביב עליו לשמוע מפיו סה בארץ ישראל. —

אמנם, כעת חסכה החשנה אשר באספת המסלכות הנאורות כסמן רעסא, ניתן צו אשר ארץ-ישראל תהיה לעם ישראל, וכיון שסר פחד השבועות וברשיון המלכים קסח מצות ישוב ארץ-ישראל ששקלה כנגד כל מצוות שכתורה (ספרי

פ' ראה) — למקומה, ומצוה על כל איש לסייע בכל יכלתו לקיים מצוה זו. ואולי על זה נאמר: "עד סתי תתחסקין" (ירמיה ל"א), ואם יתן השירה ויתרחב הדבר ויגדל ויפרח כשושנה, כמו שנדרשו בימי ארתחששתא, אשר היו נתונים תחת פרס, דובא-ניידא (קידושין ע"ב), ואף כי כעת תחת ממשלת ארץ-האי — עם כריטניה המתונה — אז כמח הוא ענין העומר ברומו של עולם. —

הן אמנם, שאו היו הנביאים, כנבואה מן השמים, מחזיקים אותם. כי יודע — אולי כמו חרכן הבית השני היה שלא עפיי הנבואה (אשר כהאי טעמא כשנלו לא בטלה קדושת הארץ, כדברי נועם של החוס' ירמ' (בעדות פ' ת, משנה ו) — כן יהיה הנחת אבן פנה שלא עפיי נביאים ובנטילתו — כך נתינתו. — אכן כמופלא מסך אל תחקור, כי זה הלוי כהופעת אור אלקי לראות אשר כל ענינים הכלליים וקנינים הצבוריים. יהיו על טהגת הקודש והצניעות, וכמו שטעמו אנשי כנח"ג. —

אבל יהיה איך שיהיה, מצות ישוב ארץ-ישראל לא נפטר מזה, כל מי שבכחו יעשה, וזכות המצוה הזאת תנן על עמו ישראל בכל מקומות פושבותיהם להצילים מכל רעה, ועיניהם ועינינו תחזינה בשוכו לציון ולשמוע בעת יאמר לציון סלך אלקיך בכ"א.

דברי המצפה לראות בחשועת ישראל: מאיר שמחה כהן. חותם פה דווינסק (סקום החותם).

להלכות אהבת ישראל (לענין אהבת ישראל)

לפיכך אהבת ישראל, הנמשכת ממקור האמת של יוצרי-האדם הבורר בעמו ישראל באהבה, כאמתתה המציאותית כן החלטיותה הבלתי מותנית. כאמתתה המציאותית, הנקבעת בהלכה הפסוקה המבוררת, (הרשב"א בתשובותיו ח"ב סי' קצ"ד ורמ"ד, הריב"ם בסליחת "ישראל עמך"), ע"ס דברי חז"ל במסכת קידושין ל"ו, אשר אפילו כשאינם עושים רצוננו-של-מקום, וכשאין בהם אמונה, וכשעובדים עבודה זרה, נקראים הם בנינים טובים למקום, — כן החלטיותה הבלתי-מותנית שהיא "אהבה שאינה תלויה בדבר, לא בשביל מעשיהם הטובים ואף כי אינם מקבלים אלוקותו" (מהר"ל נצח-ישראל פרק י"א). כאמתתה המציאותית המוחלטת כן הישרת הירכתה: "אם טבעו שלא לדבר רכות פסור הוא מלהוכיח" (ארחות חיים רבנו חיים מואלחזין סי' קמג), — וכיחם אל הבן שיצא לתרבות רעה ולכפירה ציוות הבעש"ט לאהוב אותו ביותר ובוה יצא מהכפירה" (פאר לישירים סי' מ"א גנוי נסתרות אור ישראל סי' פ"א). "ובכלל זה, של אהבת הבורא יתברך שמו, אהבת התורה והמצוות ואהבת בני-אדם מישראל ואפילו למושעים" (אהבת אלפבית של הגאון ר' צבי הירש שבסוף סי' פלא יועץ), ו"גם כשמצוה לשנאתם, הוא אם מקורבים אליו והוכיחם, מצוה לאהבה ג"כ, שנאה מצד הרע ואהבה מצד בחינת הטוב הננו שבהם" (לקוטי אמרים תניא פרק ל"ב). גם בברכת המינים, שנקבעה כתפלת שמנה עשרה, "כל הרשעה תאבד" ולא עושה רשעה, משום "יתמו חטאים ולא חוטאים" בהג"ר"א לאורח חיים, ובסידור הגר"א) וגם כל חומר הדין הנאמר לגבי מינים אינו עניין לגבי אפיקורסים. —